

Sygn.akt III AUa 1202/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Prusinowski (spr.)

Sędziowie: SA Marek Szymanowski

SA Bohdan Bieniek

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. w B.

sprawy z odwołania B. Ł. i F. Ł.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ubezpieczenie społeczne rolników

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 września 2012 r. sygn. akt V U 158/12

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołania,

II. zasądza od B. Ł. i F. Ł. na rzecz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w B. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 1202/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 grudnia 2011 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia rolniczego F. Ł. od dnia 01 marca 2003r. oraz B. Ł. od dnia 01 stycznia 2007r.

W odwołaniu od tej decyzji B. Ł. i F. Ł. domagali się zmiany zaskarżonej decyzji i stwierdzenie, że podlegali nieprzerwanie ubezpieczeniu społecznemu rolników w spornych okresach.

W odpowiedzi na odwołanie KRUS wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 24 września 2012 r. zmienił zaskarżoną decyzję i uznał, że F. Ł. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 01 marca 2003r. a B. Ł. od dnia 01 stycznia 2007r. Sąd ten ustalił, że odwołująca się podlegała ubezpieczeniom społecznym rolników z mocy ustawy od dnia 01.01.1991r. na podstawie decyzji z 29.04.1991r., natomiast jej mąż F. Ł. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od dnia 01 marca 2003r. na podstawie decyzji z dnia 02.04.2003r. Sąd przyjął, że wnioskodawcy nie zamieszkują stale

w gospodarstwie rolnym we wsi Ł., ponieważ także przebywają w USA. B. Ł. poczynając od 2007r. wyjeżdżała do USA w styczniu każdego roku na okresy 2 – 3 miesięczne i przyjeżdżała do Polski, gdy zaczynały się siewy. Pracowała wówczas w gospodarstwie rolnym do grudnia lub stycznia każdego roku. F. Ł. w USA przebywa od 2000 roku. Do Polski przyjeżdżał od maja 2003r. W gospodarstwie rolnym pracował od maja do czerwca lub do czerwca do lipca i od sierpnia do września lub od września do listopada każdego roku. Wnioskodawcy zajmowali się uprawą zboża oraz warzywa. W ocenie Sądu Okręgowego materiał zebrany w sprawie wskazuje, że pomimo wyjazdów za granicę wnioskodawcy nie zerwali kontaktu ze swoim gospodarstwem rolnym we wsi Ł.. Świadczą o tym pobyty i praca odwołującej w okresie od połowy kwietnia do grudnia każdego roku oraz F. Ł. w okresach pilnych prac polowych. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że małżonkowie wspólnie planowali i konsultowali się w zakresie upraw i wykonywanych prac. W pracach rolniczych pomagał świadek F., który przechowywał w budynku gospodarczym odwołujących swoje maszyny, bydło i ziemniaki. W rezultacie uznał, że odwołująca i odwołujący pomimo wyjazdów za granicę prowadzili i nadal prowadzą działalność rolniczą we własnym gospodarstwie rolnym i nie utracili statusu rolnika. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że przepis art. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie wymaga stałego zamieszkiwania w gospodarstwie rolnym. Sąd przyjął również, że wnioskodawcy nie podlegali ubezpieczeniu w USA w okresach wskazanych w piśmie KRUS w N. z dnia 05.08.2011r. KRUS. W tym kontekście odwołał się do wyjaśnień organu rentowego z dnia z 27.06.2012 r. Wynika z nich, że specyfika amerykańskiego systemu informatycznego uniemożliwia wskazania okresów ubezpieczenia odpowiadającą faktycznym okresom pracy danej osoby.

Apelację wniósł organ rentowy. Zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie przepisów procesowych i materialnoprawnych:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez niedokonanie wszechstronnej oceny materiału dowodowego. Apelujący podkreślił, że Sąd nie odniósł się do zeznań świadka D. K. i nie dokonał oceny informacji dotyczącej ubezpieczenia w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Wskazał również, że pominął przy ocenie materiału dowodowego protokołów wizytacyjnych. Organ rentowy powołując się na te dowody uznał, że nielogiczne są ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji w zakresie spędzania przez wnioskodawców większości czasu w Polsce i prowadzenia w tych okresach gospodarstwa rolnego,

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. W tym kontekście wskazał, że Sąd bezzasadnie oddalił wnioski o przesłuchanie świadka K. M. na okoliczność przerwania nauki przez syna odwołujących się.

- art. 6 pkt 1 w związku z art. 7 i 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że odwołujący się są rolnikami, w sytuacji, gdy zerwali więź z gospodarstwem rolnym.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest zasadna. Sąd drugiej instancji nie podziela ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy w Białymstoku. Przekonywujący jest zarzut organu rentowego niedokonania wszechstronnej oceny materiału dowodowego. W tym kontekście zasadne jest również twierdzenie KRUS, że Sąd pierwszej instancji nie wyjaśnił wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Myli się jednak apelujący, że doszło do oddalenia wniosku o przesłuchanie świadka K. M.. Sąd w tym zakresie nie podjął żadnej decyzji procesowej. Nie znaczy to jednak, że zarzut procesowy jest nieskuteczny. Założenie Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawcy, a w szczególności B. Ł., każdego roku od połowy kwietnia do grudnia przebywali i pracowali w gospodarstwie rolnym pozostaje w opozycji względem materiału dowodowego. W konsekwencji zastosowanie przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 6 pkt 1 w związku z art. 7 ust 1 i art. 16 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okazało się nieprawidłowe.

Sąd Apelacyjny przyjął, że wnioskodawcy w spornych okresach nie zamieszkiwali i nie prowadzili na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobiście działalności rolniczej. W rezultacie nie byli rolnikami w rozumieniu przepisu art. 6 ust 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a w konsekwencji w tym czasie nie podlegali na podstawie przepisu art. 7 ust 1 i art. 16 ust 1 tej ustawy obowiązkowym ubezpieczeniom: wypadkowemu, chorobowemu, macierzyńskiemu, rentowemu i emerytalnemu rolników.

Uzasadnienie tego stanowiska wymaga ponownej analizy dostępnego materiału dowodowego. Ze zgromadzonych dokumentów wynika następujący przebieg wydarzeń:

W dniu 17 lutego 2003 r. lekarz zatrudniony w Przychodni nr (...) stwierdził, że wnioskodawca jest niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym. W okresie od 20 do 21 lutego 2003 r. F. Ł. przebywał w Szpitalu w Ł..

(dowód: dokumentacja lekarska k. 159)

W dniu 25 lutego 2003 r. lekarz rzeczoznawca KRUS przeprowadził badanie kontrolne wnioskodawcy.

(dowód: decyzja k 11 akt KRUS)

Przez kolejny rok brak jakichkolwiek dowodów, że wnioskodawca przebywał w Polsce.

W dniu 8 marca 2004 r. wnioskodawca zawarł umowę na mocy której nabył samochód F. (...).

(dowód: umowa k. 160)

W dniu 13 kwietnia 2004 r. wnioskodawcy wystawiono nowy paszport

(dowód: kserokopia paszportu k. 162)

W dniach 4 czerwca 2004 r. i 1 lipca 2004 r. wnioskodawca miał wizytę u dentysty w Ł.

(dowód: dokumentacja k. 159)

W dniu 3 lutego 2005 r. wnioskodawca wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

Po tym dniu, aż do listopada 2006 r. brak jakiegokolwiek potwierdzenia, że wnioskodawca był w Polsce.

W dniu 8 i 10 listopada 2006 r., wnioskodawca był u lekarza w Przychodni (...) w Ł..

(dowód: dokumentacja k. 159)

W dniu 8 listopada 2006 r. F. Ł. wykonał badanie radiologiczne.

(dowód: dokumentacja k. 159)

W dniu 9 listopada 2006 r. wnioskodawca zwraca się do KRUS o wysyłanie należności na jego konto bankowe.

(dowód: pismo k. 20 akt KRUS)

W dniu 19 listopada 2006 r. wnioskodawca wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 1 kwietnia 2007 r., wnioskodawca zawarł polisę ubezpieczeniową.

(dowód: polisa k. 162)

W dniu 12 marca 2008 r. wnioskodawca zawarł polisę ubezpieczeniową.

(dowód: polisa k. 162)

W dniu 21 października 2008 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

Z przedłożonego przez wnioskodawcę biletu samolotowego wynika, że w dniu 22 listopada 2008 r. powrócił do W..

W dniu 21 października 2008 r. wnioskodawca sprzedał przyczepę.

(dowód: umowa k. 160)

W dniach 28 października 2008 r. i 6 listopada 2008 r. wnioskodawca miał wizytę u dentysty w Ł..

(dowód: dokumentacja k. 159)

W dniu 7 listopada 2008 r. pomiędzy F. Ł. (reprezentowanym przez żonę B. Ł.) a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Ł. zawarto umowę w sprawie ponoszenia odpłatności W. Ł. za pobyt w (...) w U..

(dowód: umowa k. 160)

W dniu 6 grudnia 2008 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 23 lutego 2009 r. wnioskodawca zawarł polisę ubezpieczeniową.

(dowód: polisa k. 162)

W dniach 10 stycznia 2010 r. i 21 stycznia 2010 r. wnioskodawca miał wizytę u dentysty w Ł..

(dowód: dokumentacja k. 159)

W dniu 14 stycznia 2010 r. wnioskodawca zawarł polisę ubezpieczeniową

(dowód: polisa k. 162)

W dniu 25 stycznia 2010 r. F. Ł. wypowiedział umowę ubezpieczenia OC.

(dowód: wypowiedzenie k. 162)

W dniu 26 stycznia 2010 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 16 lutego 2010 r. do KRUS zostało złożone oświadczenie z dnia 12 stycznia 2010 r. podpisane przez wnioskodawcę. Z notatki pracownika KRUS wynika, że przyniosła go osoba trzecia.

(dowód: oświadczenie i notatka k. 32-33 akt KRUS)

W dniu 5 marca 2010 r. pismo KRUS kierowane do wnioskodawców podpisuje F. F. (2).

(dowód: pismo k. 34 akt KRUS)

W dniu 8 marca 2010 r. wnioskodawca opłacił podatek rolny na rok 2010 r.

(dowód: potwierdzenie wpłaty k. 162)

W dniu 19 kwietnia 2010 r. pracownik KRUS przeprowadza wizytację gospodarstwa rolnego wnioskodawców.

(dowód: protokół wizytacji k. 36 akt KRUS)

W dniu 20 kwietnia 2010 r. wnioskodawca telefonował z USA do KRUS

(dowód: notatka k. 37 akt KRUS)

W dniu 14 czerwca 2010 r. pismo KRUS kierowane do wnioskodawcy odbiera bratowa J. F.

(dowód: pismo k. 38 akt KRUS)

W dniu 24 września 2010 r. wnioskodawca składa przed KRUS oświadczenie.

(dowód: oświadczenia k. 46 akt KRUS)

W dniu 29 września 2010 r. wnioskodawca przed notariuszem w Ł. udziela S. F. (1) pełnomocnictwa.

(dowód: akt notarialny k. 86 akt KRUS)

W dniu 5 października 2010 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 28 października 2010 r. S. F. (1) zawarł w imieniu wnioskodawców umowę sprzedaży w formie aktu notarialnego.

(dowód: akt notarialny k. 86 akt KRUS)

W dniu 29 marca 2011 r. wnioskodawca zakupił mocznika PHU (...)

(dowód: faktura k. 162)

W dniu 30 marca 2011 r. pracownik KRUS przeprowadził wizytację w gospodarstwie wnioskodawcy. Pracownik KRUS przeprowadził rozmowę telefoniczną z ubezpieczonym, z której wynikało, że wraz z żoną przebywa on w USA. Zastrzegł, że w kwietniu 2011 r. stawi się w siedzibie KRUS.

(dowód: protokół k. 58 akt KRUS)

Pismo organu rentowego wysłane do wnioskodawców w dniu 18 sierpnia 2011 r. mimo, że było dwukrotnie awizowane (22.08.2011 r. i 30.08.2011 r.) zostało w dniu 6 września 2011 r. zwrócone do KRUS.

(dowód: pismo k. 66 akt KRUS)

W dniu 23 września 2011 r. pracownik KRUS przeprowadza kolejną wizytację gospodarstwa wnioskodawców. Nie zastano nikogo w gospodarstwie.

(dowód: protokół k. 71 akt KRUS)

W dniu 10 października 2011 r. do KRUS wpływa drogą pocztową oświadczenie wnioskodawców.

(dowód: oświadczenie k. 73 akt KRUS)

Pismo KRUS skierowane do wnioskodawców odbiera w dniu 24 października 2011 r. J. F. (bratowa)

(dowód: pismo k. 75 akt KRUS)

W dniu 8 listopada 2011 r. z USA wnioskodawca zatelefonował do KRUS i oświadczył, że do kraju przyleci w dniu 8 listopada 2011 r. i prosi o nie wydawanie do tego czasu decyzji.

W dniu 9 listopada 2011 r. wnioskodawca złożył przed KRUS osobiście oświadczenie.

(dowód: oświadczenia k. 77 akt KRUS)

W dniu 14 listopada 2011 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 24 maja 2012 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 16 sierpnia 2012 r. wnioskodawca wjechał na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

Dokumenty zebrane w sprawie umożliwiają również przedstawienie w układzie chronologicznym zdarzeń związanych z osobą wnioskodawczyni:

W dniu 18 marca 2008 r. B. Ł. otrzymała paszport, przy czym organem wydającym ten dokument był Konsul RP w N..

(dowód: paszport k. 162)

W dniu 6 listopada 2008 r. B. Ł. w Banku Spółdzielczym w Ł. dokonała przeksięgowania środków.

(dowód: polecenie przelewu k. 161)

W dniu 11 listopada 2008 r. wnioskodawczyni wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 162)

W dniu 29 kwietnia 2009 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie płatności na rok 2009 r. Decyzją z dnia 14 grudnia 2009 r. Kierownik Biura Powiatowego (...) wydał decyzję, w której przyznał ubezpieczonej płatność w wysokości 23.803,55 zł. (jednolita płatność obszarowa i uzupełniająca do upraw podstawowych i do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę). W decyzji wskazano, że zadeklarowana powierzchnia działek wynosiła 26,99 ha.

(dowód: decyzja k.7-9)

W dniu 6 maja 2009 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie pomocy finansowej z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych. Decyzją z dnia 15 września 2011 r. Kierownik Biura Powiatowego (...) wydał decyzję, w której przyznał ubezpieczonej kwotę 4.822,26 zł.

(dowód: decyzja k.10-11)

W dniu 26 stycznia 2010 r. wnioskodawczyni wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 30 kwietnia 2010 r. r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie płatności na rok 2009 r. Decyzją z dnia 16 listopada 2010 r. Kierownik Biura Powiatowego (...) wydał decyzję, w której przyznał ubezpieczonej płatność w wysokości 24.224,80 zł.

(dowód: decyzja k.10-11)

W dniu 7 października 2010 r. B. Ł. przed notariuszem w N. sporządziła pełnomocnictwo dla S. J.. W dniu 28 października 2010 r. S. F. (1) zawarł w imieniu wnioskodawców umowę sprzedaży w formie aktu notarialnego.

(dowód: akt notarialny k. 86 akt KRUS)

W dniu 10 stycznia 2011 r. wnioskodawczyni dostarczyła bydło rzeźne do Przedsiębiorstwa Handlowo (...).

(dowód: faktura k. 162)

W dniu 4 lipca 2012 r. wnioskodawczyni wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniu 16 września 2012 r. wnioskodawczyni wjechała na teren USA.

(dowód: paszport k. 181)

W dniach: 17.02.2009 r., 18.01.2010 r., 28.09.2010 r., 1.10.2010 r., 28.10.2010 r., 28.01.2011 r., 27.05.2011 r., 9.11.2011 r., 7.05.2012 r., 11.09.2012 r., 13.09.2012 r. 4.01.2013 r., 21.02.2013 r. z rachunku bankowego należącego do wnioskodawców dokonywano wypłat.

(dowód: historia rachunku bankowego k. 160)

Wraz z pismem z dnia 12 lipca 2013 r. odwołujący złożyli faktury z dnia 5 maja 2012 r., 11 maja 2012 r., 10 maja 2012 r., 14 maja 2012 r., 16 maja 2012 r., 17 maja 2012 r., 28 maja 2012 r., 21 maja 2012 r., 25 maja 2012 r. wskazujące, że wnioskodawczyni kupowała materiały budowlane. Do pisma dołączono również faktury i dowody wpłaty z dnia 9 maja 2012 r., z dnia 13 czerwca 2013 r., 25 czerwca 2013 r., 28 czerwca 2013 r. wystawione na F. Ł., potwierdzające zakup materiałów budowlanych.

(dowód: faktury k. 159)

Przedstawiony materiał dowodowy wymaga szczegółowego komentarza. Należy go uzupełnić stwierdzeniem, że wnioskodawcy w spornych okresach na terenie USA podlegali ubezpieczeniu społecznemu. Ich wyjaśnienia negujące ta okoliczność są gołosłowne. Po pierwsze, pozostają w opozycji do dokumentacji złożonej przez organ rentowy (pochodzącej od ubezpieczyciela amerykańskiego), a po drugie, przeczą zdrowemu rozsądkowi. Nieracjonalne jest założenie, że przez okres 13 lat wnioskodawcy przebywając w USA (wraz z uczącym się synem) pozostają na utrzymaniu rodziny. Komponując wnioski płynące z dokumentów Sąd drugiej instancji miał również na uwadze (co jest bezsporne), że syn wnioskodawców M. wyjechał z Polski na początku 2000 r. mając 8 lat i od tego czasu stale mieszkał oraz uczył się w USA. Kolejne założenie dotyczy paszportów wnioskodawców. Wnioskodawcy w trakcie przesłuchania na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. nie zaprzeczyli, że przy każdym wjeździe do USA otrzymywali pieczętkę w paszporcie. Założenie takie jest logiczne, jeżeli uwzględnić politykę migracyjną Stanów Zjednoczonych.

Uwzględniając wskazane spostrzeżenia należy zwrócić uwagę na powtarzającą się zbieżność zdarzeń. Polega ona na tym, że wnioskodawca dokonuje na terenie Polski szeregu czynności bezpośrednio przed wjazdem na teren USA. Sytuacja tak zachodzi w listopadzie 2006 r., styczniu 2010 r., we wrześniu 2010 r. Nie można przy tym pominąć, że za okresy wcześniejsze brak jakichkolwiek dokumentów poświadczających jego pobyt w Polsce. Tendencja ta wskazuje na to, że wnioskodawca przebywał na terenie Polski przez krótkie okresy (od miesiąca do dwóch miesięcy). Charakterystyczny jest rok 2010, 2011 i 2012. W roku 2010 F. Ł. wjechał na teren USA w dniu 26 stycznia. Oświadczenie do KRUS w dniu 16 lutego zaniósł osoba trzecia. Korespondencję do niego kierowaną w dniu 5 marca i 14 czerwca 2010 r. podpisuje J. lub F. F. (2). W dniu 19 kwietnia pracownik KRUS przeprowadza wizytację gospodarstwa rolnego, jednak nie zastaje nikogo. Dopiero we wrześniu 2010 r. wnioskodawca przyjeżdża do Polski (24 składa przed KRUS oświadczenie, a 29 udziela przed notariuszem pełnomocnictwa S. F. (1)), po czym w dniu 5

października 2010 r. jest już w USA. W tym samym roku B. Ł. praktycznie nie przebywa w Polsce. W dniu 26 stycznia 2010 r. wjechała na teren USA, a w dniu 7 października 2010 r. przed notariuszem w N. sporządza pełnomocnictwo dla S. F. (1). Szczególnie ta ostatnia okoliczność ma znaczenie. Po pierwsze, zakładając, jak przyjął Sąd pierwszej instancji, że wnioskodawczyni przebywała każdego roku w kraju od kwietnia do grudnia, nie byłoby potrzeby sporządzania pełnomocnictwa przed konsulem w N., aby upoważnić S. F. do dokonania w dniu 29 października umowy sprzedaży w formie aktu notarialnego. Po drugie, należy zauważyć, że wnioskodawczyni aż do 4 lipca 2012 r. nie ma pieczętki w paszporcie (potwierdzającej jej wjazd do USA). Staje się to zrozumiałe, jeżeli uwzględni się, że z notatki pracownika KRUS sporządzonej po rozmowie telefonicznej z wnioskodawcą w dniu 30 marca 2011 r. wynika, że w tym dniu oboje wnioskodawcy przebywali na terenie USA. Wyjazd do Stanów Zjednoczonych w dniu 4 lipca 2012 r. związany był z uczestnictwem wnioskodawczyni na dwóch rozprawach przed Sądem Okręgowym w Białymstoku – w dniu 10 maja i 14 czerwca. Po trzecie, okoliczność, że wnioskodawczyni w roku 2010 i 2011 nie przebywała na terenie Polski ma znaczenie dla oceny dwóch dowodów przedłożonych w sprawie. Pierwszym jest wniosek z dnia 30 kwietnia 2010 r. złożony do (...) na przyznanie płatności. Drugim faktura na dostarczenie bydła rzeźnego do Przedsiębiorstwa Handlowo Rolnego – (...) z dnia 10 stycznia 2011 r. Pomijając, że dowody te nie świadczą wprost, że w tych datach wnioskodawczyni była w Polsce, należy zauważyć również, że przesłuchiwana w charakterze strony w dniu 2.10.2013 r. wnioskodawczyni nie potrafiła przybliżyć jakie bydło rzeźne sprzedawała. Na marginesie należy również zaznaczyć, że wcześniej wnioskodawcy twierdzili, że od wielu lat nie posiadali inwentarza żywego, zajmowali się jedynie uprawą roślin. Sumą tych rozważań jest twierdzenie, że w latach 2010 – 2011 wnioskodawczyni nie przebywała na terenie Polski. Podobne konkluzje dotyczą F. Ł.. Była już mowa o roku 2010, wypada zatem zająć się rokiem 2011. Pewne jest, że 5 października 2010 r. wnioskodawca wjechał na teren USA. Następnie w dniu 30 marca 2011 r. pracownik KRUS przeprowadził kolejną wizytację gospodarstwa rolnego. Rozmawiał telefonicznie z wnioskodawcą. Na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. wnioskodawca potwierdził, że przebywał wówczas w USA. W sierpniu 2011 r. KRUS (mimo dwukrotnego awizowania) bezskutecznie próbował doręczyć korespondencją dla wnioskodawców. Następnie w dniu 23 września 2011 r. przeprowadzono kolejną wizytację. Ponownie nie zastano wnioskodawców. W odpowiedzi w dniu 10 października 2011 r. wpływa do KRUS listownie oświadczenie odwołujących się. Pismo KRUS z dnia 24 października 2011 r. odbiera bratowa J. F.. W dniu 8 listopada 2011 r. wnioskodawca dzwoni do KRUS z USA. Dzień później wnioskodawca pojawia się w organie rentowym, po czym w dniu 14 listopada 2011 r. jest już w USA. Wskazane zestawienia jednoznacznie przesądza, że wnioskodawca w roku 2011 r. był na terenie Polski zaledwie kilka dni. Niewiarygodne są zatem jego odmienne zeznania. Nie mógł on również w dniu 29 marca 2011 r. zakupić mocznika od PHU (...) (dzień później przebywał miała miejsce jego rozmowa telefoniczna z pracownikiem KRUS, a bezsporne jest, że wówczas przebywał na terenie USA). Oznacza to, że faktura wystawiona przez PHU (...) nie potwierdza, że wnioskodawca w dniu 29 marca 2011 r. był w kraju i zakupił mocznik.

Okoliczność, że wnioskodawcy na stałe nie zamieszkiwali na terenie RP i nie prowadzili osobiście gospodarstwa rolnego potwierdza również przebieg zdarzeń za rok 2012. W tym kontekście należy wskazać, że na rozprawie przed Sądem Okręgowym w Białymstoku w dniu 10 maja 2012 r. stawili się oboje wnioskodawcy. F. Ł. wjechał na teren USA już w dniu 24 maja 2012 r. Na kolejnej rozprawie w dniu 14 czerwca 2012 r. była obecna B. Ł., po czym również ona w dniu 4 lipca 2012 opuściła Polskę. Kolejna rozprawa odbywał się w dniu 11 września 2012 r., po której w dniu 16 września 2012 r. oboje wnioskodawcy byli już na terenie USA. Wskazane zestawienie wskazuje jednoznacznie, że pobyty odwołujących się w Polsce były ściśle związane z toczącym się postępowaniem sądowym. Zakładając wielkość posiadanego gospodarstwa rolnego oraz nasilenie prac w okresie letnim należy wykluczyć, że wnioskodawcy prowadzili osobiście gospodarstwo rolne.

Analogiczne wnioski można wyprowadzić co do wcześniejszych lat. Interesujący jest okres lat 2006 – 2010. W dniu 19 listopada 2006 r. wnioskodawca wjechał na teren USA, kolejny jego wyjazd miał miejsce dopiero w dniu 21 października 2008 r. Oznacza to, że albo F. Ł. stale przebywał w USA albo przez większość czasu był w Polsce. Na uwagę zasługują, że w tym okresie brak jakichkolwiek dokumentów potwierdzających jego obecność w kraju. Wyjątkiem są dwie polisy ubezpieczeniowe, co do których wnioskodawca na rozprawie w dniu 2 października 2013 r. stwierdził, że nie jest w stanie wskazać, czy je osobiście podpisywał. Jest to zastanawiające, przy uwzględnieniu, że według jego wypowiedzi prowadził on w tym czasie duże gospodarstwo rolne. Już w tym kontekście nie sposób przyjąć, że

wnioskodawca przez tak długi okres nie pozostawił żadnego „śladu”, który mógłby potwierdzić jego obecność w Polsce. Warto jednocześnie podkreślić, że kolejne pobyty F. Ł. w Polsce mają charakter okazjonalny. W dniu 22 listopada 2008 r. przyjechał on do kraju. Nagły powrót spowodowany był wypadkiem jego ojca, który został umieszczony w (...) (umowa z dnia 7 listopada 2008 r.). Następnie w dniu 6 grudnia 2012 r. odleciał do USA (jego żona B. udała się do USA w dniu 11 listopada 2008 r., po podpisaniu umowy z (...)). Kolejne odwiedziny wnioskodawców w Polsce miały miejsce dopiero w styczniu 2010 r. (wylot do USA w dniu 26 stycznia 2010 r.). Pobyt ten związany był ze śmiercią i pogrzebem ojca wnioskodawcy. Jedynym dokumentem sugerującym pobyt wnioskodawcy od grudnia 2008 r. do grudnia 2009 r. jest polisa ubezpieczeniowa. Zważywszy, że polisy te podpisywał również ojciec wnioskodawcy, nie sposób na tej podstawie uznać, iż wnioskodawca był przez omawiany okres w Polsce i prowadził gospodarstwo rolne. Analogiczne twierdzenia można przedstawić co do poprzednich lat. W paszporcie wnioskodawcy znajduje się jedna pieczętka amerykańskich służb granicznych, której daty nie można odkodować. Utrudnia to ustalenie w jakiej dacie wjechał on na teren USA. Można przyjąć, że wnioskodawca w okresie marzec - lipiec 2004 r. był w Polsce, jednak należy zauważyć, że w kolejnym roku – 2005 – wiadomo jedynie, że na teren USA wjechał on w dniu 3 lutego. Brak innych dokumentów poświadczających jego obecność w kraju. Analogicznie jest co do B. Ł.. W dniu 18 marca 2008 r. otrzymała ona paszport od konsula RP w N.. Niezrozumiałe jest dlaczego osoba, która twierdzi, że co roku od kwietnia przebywała w Polsce miałaby wyrabiać paszport przez polskie służby konsularne. Odpowiedź na to pytanie staje się zrozumiałą, jeżeli uwzględni się, że jej kolejny pobyt w Polsce związany jest z pogrzebem ojca wnioskodawcy (styczeń 2010 r.). Uwzględnienie tych faktów pozostaje w konflikcie ze stanowiskiem wnioskodawczynie.

Wnioski płynące z zestawienia dokumentów potwierdza również okoliczność, że wnioskodawcy nie ujawnili wszystkich możliwych do przeprowadzenia dowodów. W trakcie przesłuchania w dniu 2 października 2013 r. przyznali, że dysponowali również drugim rachunkiem bankowym. Bilingi z tego konta nie zostały jednak przedłożone w sprawie (mimo zobowiązania dokonanego przez Sąd na rozprawie w dniu 25 czerwca 2013 r.). Nie można również pominąć, że wyjaśnienia wnioskodawców są również nielogiczne z innego powodu. Sąd miał na uwadze, że syn wnioskodawców w spornym okresie stale przebywał na terenie USA. Przeczy doświadczeniu życiowemu, że rodzice zostawiają osobę w tak młodym wieku i na większą część roku udają się do Polski, aby prowadzić gospodarstwo rolne. Organ rentowy zasadnie w apelacji zwrócił również uwagę, że Sąd pierwszej instancji pominął ocenę osobowych źródeł dowodowych. Znamienne są zeznania świadka M. R.. Wynika z nich, że od 2006 roku (w tym roku świadek sprowadził się do miejscowości, w której położone jest gospodarstwo rolne i został sołtysem) wnioskodawcy przebywali na terenie Polski jedynie przez kilka tygodni w roku. Zeznania te korespondują z wnioskami wynikającymi z dokumentów. Korespondują również z zeznaniami D. K. (pracownika KRUS, który przeprowadzał wizytacje). Uwzględniając całokształt sprawy, a w szczególności wnioski wynikające z zestawienia dokumentów, należy uznać, że zeznania świadków S. F. i M. Ł. są fałszywe. Nie można utracić z pola widzenia, że pierwszy z wymienionych świadków stwierdził, że wnioskodawczynie wyjeżdżała do USA co drugi rok. W dalszej części stwierdził, że wnioskodawca przyjeżdżał do Polski dwa lub trzy razy do roku. Wersja ta pozostaje w opozycji nawet do danych wynikających z paszportów wnioskodawców. Drugi ze wskazanych świadków stwierdził, że nie wie na jakie okresy przyjeżdżał wnioskodawca. Wskazał, że mogły one trwać miesiąc lub dwa miesiące. Podobnej treści zeznania złożył co do pobytu w Polsce wnioskodawczynie. Zeznania takiej treści wobec pozostałego materiału dowodowego nie pozwalają na podzielenie stanowiska i wypowiedzi wnioskodawców. Zeznania K. M. niewiele wniosły do sprawy. Sąd Apelacyjny nie dał natomiast wiary zeznaniom świadka M. Ś.. P. wiarygodności jego twierdzeń jest rok 2012. Zeznał, że w październiku tego roku wnioskodawca był przy zbiorze kukurydzy. Jest to nieprawdopodobne, jeżeli weźmie się pod uwagę, że F. Ł. w dniu 16 września 2012 r. (bezpośrednio po terminie rozprawy przed Sądem Okręgowym) wjechał na teren USA. Podobnie trudno uznać za prawdziwe jego zeznania odnoszące się do lat poprzednich. Powyżej wykazano, że wnioskodawcy w okresach zbiorów nie przebywali w Polsce.

Reasumując, Sąd Apelacyjny na podstawie całokształtu materiału dowodowego przyjął, że wnioskodawcy w spornym okresie przebywali na terenie Polski sporadycznie. Stale zamieszkiwali na terenie USA i tam koncentrowało się ich życie zawodowe i rodzinne. W Polsce nie prowadzili osobiście gospodarstwa rolnego.

Wskazane ustalenia faktyczne wymagają odniesienia do obowiązujących przepisów. W tym kontekście Sąd drugiej instancji podzielił zarzut apelacyjny naruszenia przepisu art. 6 pkt 1 w związku z art. 7 i 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W przepisie art. 6 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazano, że rolnikiem jest pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. Konieczne jest wskazanie, że definicja pojęcia „rolnik” jest punktem odniesienia przy ustalaniu podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Posłużenie się rozbudowaną kategorią prawną zmusza do poszukiwania związków występujących między jej elementami. Składowe tej definicji można pogrupować na takie, które mają cechy podmiotowe (pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca na terenie Rzeczypospolitej Polskiej) i te, które akcentują aspekt przedmiotowy (prowadząca osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym). Podział ten nie uwzględnia jednak relacji zachodzących między poszczególnymi składnikami. Bliższa analiza prowadzi do wniosku, że związki występujące między nimi nie do końca są jednoznaczne. Wydaje się jednak, że ustawodawca posłużył się paralelną konwencją. Z jednej strony, istotna jest więź zachodząca między rolnikiem a gospodarstwem rolnym, z drugiej, należy uwzględnić więź występującą między pełnoletnią osobą fizyczną a działalnością rolniczą. Wektor zależności w tej dualistycznej konstrukcji został określony odmiennie, odpowiednio jako „posiadanie” i „prowadzenie”. W tym kontekście, zrozumiała staje się definicja gospodarstwa rolnego zawarta w przepisie art. 6 pkt 4 u.s.r. Stwierdzenie, że ilekroć w ustawie jest mowa o gospodarstwie rolnym rozumie się przez to każde gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej, akcentuje funkcjonalne właściwości wyodrębnionych składników majątkowych. Spostrzeżenie to nie wyczerpuje jednak znaczenia normatywnego tego przepisu. Efektywny jego wymiar przejawia się w tym, że zespolenie substratu majątkowego (gospodarstwo) i czynnościowego (prowadzenie działalności rolniczej) ma wpływ na zrozumienie terminu „rolnik”. Uwzględnienie tego zapatrywania sprawia, że wątpliwe jest odwoływanie się do cywilistycznej definicji gospodarstwa rolnego. Przepis art. 55³ k.c. akcentuje przede wszystkim aspekt materialny, funkcja gospodarstwa rolnego w tym przypadku ma poboczne znaczenie. Na gruncie u.s.r. jest odwrotnie. Powiązanie terminu „gospodarstwo rolne” z działalnością rolniczą sprawia, że pierwszoplanowe znaczenie ma atrybut funkcjonalny. Ma to znaczenie, jeżeli zważyć, że w orzecznictwie podkreśla się, iż faktyczne władanie gospodarstwem rolnym przez inną osobę wyłącza możliwość uznania za rolnika (Wyrok SN z 8 stycznia 1997 r., II UKN 39/96, OSNAPiUS 1997, nr 16, poz. 299). Uwzględniając stan faktyczny sprawy należy przyjąć, że wnioskodawcy faktycznie nie władali należącym do nich gospodarstwem. Nie ujawnili jednak kim była osoba faktycznie gospodarująca.

Naruszenie prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji potwierdzają również inne argumenty. W przepisie art. 6 pkt 1 u.s.r. prowadzenie działalności rolniczej zostało powiązane z dwoma zastrzeżeniami. Aktywność rolnika powinna być osobista i realizowana na własny rachunek. Warunki te są trudne do zdefiniowania, jeżeli uwzględni się, że działalność rolnicza może przybierać postać sezonową (Wyrok SA w Łodzi z 20 stycznia 1998 r., III AUa 507/97, LexPolonica nr 330448). Nie ma wątpliwości, że gospodarstwo rolne nastawione wyłącznie na uprawę roślinną powinno być postrzegane inną miarą. Spostrzeżenie to sprawia, że zwrot „osobiście” nie może być utożsamiany z cechą stałości. Wydaje się, że sekwencyjność prowadzenia działalności rolniczej została również potwierdzona przez ustawodawcę, który nie wymaga aby rolnik zamieszkiwał na terenie gospodarstwa rolnego. Nie można jednak utracić z pola widzenia, że w przepisie art. 6 pkt 1 u.s.r. wskazano, iż przesłanką uznania osoby fizycznej za rolnika jest jej zamieszkiwanie i prowadzenie działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Warunek ten skłania do co najmniej dwóch konstatacji. Po pierwsze, jest pewne, że ubezpieczeniem społecznym rolników objęte są osoby prowadzące działalność rolniczą na terenie Polski. Po drugie, wydaje się oczywiste, że przesłanka miejsca zamieszkiwania powinna być diagnozowana przez pryzmat możliwości prowadzenia działalności rolniczej. Aspekt ten konweniuje z centrum życiowym rolnika. Znaczący to tyle, że powinien on przebywać w kraju z zamiarem prowadzenia działalności rolniczej (Wyrok SN z 28 stycznia 2009 r., I UK 202/08, OSNP 2010, nr 15-16, poz. 200). Nie wyklucza to jednak wyjazdów rolnika za granicę, pod warunkiem, że nie łączą się one z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej (Wyrok SA w Rzeszowie z 24 maja 1994 r., III AUr 162/94, OSA 1994, nr 7, poz. 60). Przyjmuje się, że krótkotrwałe podjęcie zatrudnienia w innym państwie nie spowoduje wyłączenia rolnika z ubezpieczenia.

Zestawienie obowiązku zamieszkiwania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzenia osobiście działalności rolniczej sprawia, że uprawnione jest podkreślenie ścisłej relacji zachodzącej między zachowaniem osoby fizycznej a działalnością rolniczą. Miarodajne na tej osi zależności jest to, czy rolnik osobiście prowadzi tę działalność. Znaczenie terminu „osobiście” nie jest jednak klarowne. Nie ma wątpliwości, że rolnik może posiłkować się pracą małżonka, domowników oraz pracowników najemnych. Oznacza to, że zwrot „osobiście” nie koresponduje z jednostkowymi czynnościami niezbędnymi przy produkcji rolnej. Koreluje natomiast z ujęciem organizacyjnym i decyzyjnym. Dlatego na aprobatę zasługuje zapatrywanie przedstawione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zgodnie z nim dopóki w tych obszarach prowadzący działalność rolniczą jest wyłącznym decydentem, dopóty, mimo nie przebywania na terenie gospodarstwa rolnego, nie traci on statusu rolnika (Wyrok SN z 6 grudnia 2007 r., I UK 139/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 24). Podkreślenie strony organizacyjnej i decyzyjnej wymaga jednak dodatkowego uściślenia. Wskazane aspekty osobistego prowadzenia działalności rolniczej muszą dotyczyć wszystkich czynności składających się na prowadzenie gospodarstwa rolnego (Wyrok SN z 13 lipca 2011 r., I UK 33/11, LexPolonica nr 4145226). W przeciwnym razie dojdzie jedynie do sprawowania swoistego nadzoru właścicielskiego, który nie daje podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników (Postanowienie SN z dnia 24 kwietnia 2008 r., II UK 2/08, Lex nr 829126). W zindywidualizowanym stanie faktycznym posłużenie się tym rozgraniczeniem może okazać się trudne. Jest tak, gdyż rodzaj i skala prowadzonej działalności rolniczej determinuje odmienny stopień jej zorganizowania, a w konsekwencji różne modele zarządzania. Sprawia to, że ocena czy działalność jest prowadzona osobiście powinna być dokonywana ad casu de casum. Wydaje się jednak, że aktywność ubezpieczonego powinna przejawiać się nie tylko w zakresie zarządu operacyjnego, ale również dotyczyć wszystkich aspektów mających wpływ na kształt bieżącej działalności. Dlatego przekonywujący jest pogląd, że rolnika nie może zastępować w prowadzeniu działalności rolniczej małżonek. W rezultacie fałszywe jest zapatrywanie, że rolnik może stale przebywać poza gospodarstwem rolnym i z innego miejsca kierować i nadzorować pracą innych osób. Podleganie rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu ma wymiar indywidualny, na co wskazuje warunek osobistego prowadzenia działalności. W ujęciu czynnościowym powinność rolnika została określona jako „prowadzenie”. Znaczenie tego zwrotu wskazuje, że zachowanie rolnika ma zmierzać do osiągnięcia zamierzonego celu. W orzecznictwie trafnie podkreśla się zawodowy, stały, osobisty i realizujący interes danej osoby charakter działalności rolniczej. Nie musi być ona wykonywana osobiście (Uchwała składu siedmiu sędziów SN z 30 maja 1988 r., III UZP 8/88, OSNCP 1988, nr 12, poz. 16). Wystarczy, że polega na zarządzaniu gospodarstwem (Wyrok SN z 9 marca 2011 r., III UK 81/10, Lex nr 818608). Ocena w tym zakresie dokonywana jest w odniesieniu do zespołu czynności, który w sposób funkcjonalny powinien korespondować z zasadami racjonalnej gospodarki w konkretnym gospodarstwie rolnym (Wyrok SN z 3 lipca 1987 r., II URN 132/87, OSNCP 1988, nr 10, poz. 147).

Transponując powyższe rozważania na grunt faktyczny sprawy nieuprawnione jest twierdzenie, że wnioskodawcy w rozumieniu przepisu art. 6 pkt 1 u.s.r., po pierwsze, zamieszkiwali na terenie RP, a po drugie, prowadzili gospodarstwo rolne. Koncentrowanie życia rodzinnego i zawodowego na terenie USA, przy krótkotrwałych pobytach w Polsce uniemożliwiały tak rozumianą osobistą realizację produkcji roślinnej.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny zgodnie z przepisem art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.